

MAGAZIIN
**Veini-
 pokaalid**
 2tk 580ml
3.95€
 VÖRU,
 Räpina mnt 15
 E-R 8-19
 L 9-16
 P 10-15

Eile anti arhailise sepatöö eest EHE-märgis Peeter Reemannile – Sepa talu peremehele, sepale

Kalev Annom

EHTNE HUVITAV EESTI > Eile sai Tallinnas Tourestil kõrgetasemelise tegevuse eest EHE-märgise, mis kehtib veebruarini 2020, Rõuge valla Tilga küla sepp Peeter Reemann.

„Olin 21aastane, kui hakkasin sepatööd proovima, nüüd olen 47aastane. Alustasin Eesti Restauraatori Võru osakonnas, kust mind saadeti kolmeks kuuks Tallinna õppima. Sealt sain hoogu. Minu vana isa ja isa olid ka sepad, sealt koolitustelt saadud töuge otsustaski kõik. Nüüd olen sepatööd teinud üle veerand sajandi,” rääkis Peeter Reemann, kes otsustas omal käel tööle hakata 1994. aastal, üleile Võrumaa Teatajale.

„Esialgu proovisin hoida selget vahet sepikojas ja turismitalu vahel, sest turismitalu andis lõviosa tulust, sepatöö oli minimaalne. Nüüd on sepatöö saanud peamiseks ja turismi pool on meeldivaks toetavaks taustaks.”

Praegu on Rõuge sepal käsil üks treikäsipuu. Seinal on aga palju tellimusi. Juba 16 aastat on abiks olnud Urmet Lauk.

Mis on EHE märgistus? EHE-märgisega tunnustatakse maapiirkondades pakutavaid heatasemelisi elamust pakkuvaid turismitooteid ja -teenuseid, mis lähtuvad rahvusvahelistest ökoturismi põhimõtetest ning aitavad tutvustada Eesti rikkalikku loodus- ja kultuuripärandit.

Kokku said EHE-märgise kura-ditosin ettevõtmist ja ettevõtjat.

Peeter Reemann oma viimast tööd näitamas.

Fotod: ANDREI JAVNAŠAN

Turismimessil on Võrumaa esindatud ligemale 30 osalejaga

REISIMESS > Võrumaa on üks omamoodi kant, inimesed kõnelevad eesti keelest teistmoodi keelt ja aeg kulgeb siin kungaste, järvede ja metsade vahel ka hoopis teistmoodi – aigu om!

„Tourestil messile mahub vaid näputäis Võrumaa toredaid tegevusi, kuid mul on äärmiselt hea meel, et sel aastal oleme esindatud messihallis lausa kolmel alal: „Võrukaeltega Võrumaale” lastehallis, „Puhka Eestis” hallis ning Toitudeel Uma Meki kaubamärgiga,” rõõmustab Võrumaa turismikoordinaator Kadri Moppel.

„Võrukaeltega Võrumaale” alas jätkub lustimist nii suurte-

le kui ka väikestele. Siin leiab võimaluse osaleda Pokumaa või Aila Näpustuudio töötubades ja mängida Võrumaalt pärit laua- või põrandamänge, eriti suurt populaarsust on kogunud Võrumaa metsade vahel valminud lauamäng „Wild-Est” ja põrandamäng „Reis ümber Suure Munamäe”. Seiklus-himulistel on võimalus kelgutada Metsavenna talu Punkrimäe kalgumäel, ronida Suure Munamäe vaatetorni tippu ning võtta osa Võhandu maratonist. Pisikestel võrukaeltel on Nõiarigi liikluslinna abiga võimalik nii kodu- kui ka kooliteel ohutult liiklema õppida. Meeleolu hoiab üleval ning tegevusi

Lõunapiima messiboks Tallinnas turismimessil, mis suleb ukseid homme.

Foto: LÕUNAPIIM

suurel laval pakub Võru lastefestivali,” lisab Võrumaa turismiinfo-keskuse konsultant Kaisa Äärmaa.

„Võru lastefestival toimub 28.–30. juulini. See on aeg, mil Võrus antakse võim lastele ning suur osa linnast muutub kogupere mängumaaks. Tegevusi jagub igas vanuses lastele, lastevanematele, vanaemadele ja -isadele ning kõikidele teistele külastajatele. Lastefestivali teemad on kokku pandud laste unistustest: seal on mustkunst-

nikke, klouni, saab osa muinasjuttudest ning lustida seikluspargis. Koostegemise rõõmu pakuvad töötoad ja veel lugematu arv vahvaid tegevusi. Et Võru lastefestivali juba praegu veidi osa saada, siis ootame kõiki lapsi meiega lustima

„Võrukaeltega Võrumaale” allase Tourestil,” rääkis festivali projektijuht Kristi Vals.

Turismimessil saab liugu lasta ja piima juua. Seda pakub Lõunapiima juht Meelis Mõttus.

VT

Aivi Massaažituba
 Tervitab oma kliente ja soovib ilusat sõbrapäeva!
 Broneeri aeg: 5660 6624 AiviMassaažituba

MAARIKA LILLESEADED
 Võrus Vabaduse 8
 pood 782 2987
 mobiil 528 4988
SÕBRAPÄEVAL lillekuller TASUTA!
 Võru linna piires, alates 10 eurost

õko
 Teravilja kasvatusega tegelev mahetalu
võtab rendile põllumaad.
 Info tel 52 74 044
 Hooli enda ja looduse tervisest!

Uudised
 Valgetähe V klassi teenetemärgi saaja Taimi Hillak: üksi ei tee mitte midagi. Ik 3

ILM

 -6...-1°C

9 771 406 42 60 15 ISSN 1406-426X

ÜLESASTUVAD JUUBILARID
TOOMAS ANNI 50 KOOS TAURI ANNIGA,
VILJO TAMM 60, REIN KURG 60 KOOS SIRJE KUREGA
SUVE SUUR JUUBELITUUR
 14. JUULI VÖRU KANDLE AED
 SÕBRAPÄEVANI PILETID AINULT 8 €

MAGAZIIN
 www.magaziin.ee
 Ootame Sind
RÄPINA MNT 15, Võru
 E-R 8-19 L 9-16 P 10-15
SÕBRAPÄEVA ALLAHINDLUS!
Saksa TCM kodu- ja garderoobikaubad
-40%
 Kampaniaaeg 10.02.-15.02.2017
 Kliendikaardi soodustus ei lisandu. Soodustus ei laiene juba allahinnatud toodetele.

Võrumaa Teataja

Aastast 1913

Peeter Reemann on kirvesep ja EHE-märgise omanik

EHE-märgisega tunnustatakse maapiirkondades pakutavaid heatasemelisi elamust pakkuvaid turismitooteid ja -teenuseid, mis lähtuvad rahvusvahelistest ökoturismi põhimõtetest ning aitavad tutvustada Eesti rikkalikku loodus- ja kultuuripärandit.

EHE kvaliteedimärgise pälvis sepp ja Sepa talu peremees Peeter Reemann. Sepa talu sepikoda asub Võrumaal Rõuge lähedal Tilgu külas, imelise Haanja looduspargi serval. Sepikojas sepistatakse kõike, mis sepatöö iidse ametiga seotud, kuid nii Eestis kui ka laias maailmas ollakse tuntud tööriistade meistritena – peamiselt palkmajade ehituseks ja puidutöötlemiseks mõeldud kirveste, aga ka teiste vajalike tööriistade valmistajatena. Sepiste valmistamisel lähtutakse alati kliendi visioonist, koostööks ollakse valmis juba idee tasandil – ühiselt sünnivad sepised, mis on ainulaadsed ja erilised. Nauditakse koos loomist: lahenduste leidmist ja uusi väljakutseid pakkuvat tööd.

Sepa talu on elamusi pakkuv turismitalu, kus peale iidse sepatöö saab nautida ka Lõuna-Eestile kohast sooja külalislahkust. Sepa talus on üles seatud ka välisepikoda, kui on soovi, minnakse talust oma ääsi ja lõotsaga ka üritusele elamusi looma.

Peeter Reemanni tee sepatöö juurde oli ehk juba sündides ette määratud. Tema vanaisa Friedrich Johanson pidas Rõuges oma talus sepikoda, kus valmistas ise kõik talupidamises vajalikud sepised. Ka ei olnud sepatöö võõras Peetri isale Avoles, kes samuti vajaduse korral sepahaamri kätte võttis. Sepatööga alustas Reemann 1990. aastal Eesti Restauraatori sepikojas Kolm Seppa, kust sai olulised algteadmised sepatöö iidsest ametist. Reemann on tänulik kõigile viiele meistriks, kes teda Kolmes Sepas õpetasid ja sepatöö juurde juhatasid. Praeguseks on Peeter Reemann ka ise õpetaja rollis ning õpetab külalisõpetajana sepatööd Tartu ülikooli Viljandi kultuuriakadeemias, samuti on ta õpetanud Eesti kultuuriakadeemia tudengeid.

VÕRUMAA TEATAJA VIIS AASTAT TAGASI

11. veebruar 2012. Meremäe vallavolikogu kolmapäeval istungil luges vallavolikogu esimees Arno Vares ette umbusaldusavalduse praegusele vallavanemale Villu Lillmaale. • Misso – vald kolme riigi kohtumispunktis. • Noprimehe arusaam ettevõtluse ja elu võimalikkusest Eesti tagumises nurgas. • Misso vallas Pruntova külas on 2005. aastal asutatud perefirma Vip-Mööbel. • Võru kultuurimajas Kannel toimub selle hooaja ainuke Monoteatri etendus Anatoli Tafitsuki esituses.

Võrumaa Teataja

Maakonnaleht

Võrumaa Teataja ilmub teisipäeval, neljapäeval ja laupäeval.
Toimetust: PK 1, Oja tn 1, 65602 Võru
e-post: info@vorumaateataja.ee, www.vorumaateataja.ee.
Väljaandja: AS Võru Teataja. Tellimisindeks 69 851.

Peatoimetaja	KALEV ANNOM	782 1274
Reporter	LIANA ALLAS	782 3254
Korrektor	MAILIT PAJU (lapsepuhkusel)	
Kujundaja	MARGARETA PALGI	782 1921
Küljendaja	SIRLE NURK	782 1921
Reklaamitoimetaja	KADI ANNOM	782 4616
Veebitoimetaja	AIGAR NAGEL	782 4516
Raamatupidaja	KATRIN HAGA	782 1535
Kuulutused ja tellimine	MARI-LIIS PIIRSALU	782 3690
(E–R 8–16)	HELIN LEIS	782 3690
Kuulutused Antslas (Kreutzwaldi 1, E–R kella 8–10)		785 5378
Kuulutused Vastseliinas (Võidu 14, E–R kella 9–11)		785 1242
Lastelehekülj Võrukael	vorukael@vorumaateataja.ee	

Toimetusel on õigus kaastöid nende selguse huvides toimetada ja lühendada. Kaastöid ei tagastata.
Kaebuste korral ajalehe sisu kohta võite pöörduda pressinõukogusse (e-post: pn@eall.ee, tel 646 3363).

kroonpress

Trükk AS Kroonpress

Bensiinivaba Eesti

Jüri Pino
ajakirjanik

gend.

Võib ju vastu vehkida, et kas tahetakse salakärakale ja surrogatidele turgu teha. Või kas ollakse valmis massisuremiseks solgi tagajärjel, nagu 15 aastat tagasi Pärnu kandis läks. Millele on jube mõelda. Ei pea olema külaparm, et mürgi otsa sattuda. Lähed vanatädi külle, see pakub oma tehtud murelinastoikat, mis pole tehtud kalli riigiviina, vaid Heltsi käest ostetud piiritusega. Aastaid on külaparmud seda joonud, midagi pole juhtunud. No, ja.

Või targutada, et kääritatud jookide leiutamisea kõrvanuks inimkond ammu kõhutõbedesse. Vähemalt niipea, kui omast külast kaugemale minnakse ja võõrast veest harjumatud pisilased sooltesse kargavad. Ennemuinas-

te soldatite päevanormi ölu polnud purjutamiseks, vaid et mehed ei veedaks aega kükitades ja oiates kahtlase vee pärast.

Ja kuskil imestati, kuis 1990. aastatest saadik olla astma jõudsat levikut teinud. Noh ... umbes siis läks tubakavastatus öieti pöördesse, aga veel 1950. aastatel soovitasid arstid astma vastu suitsetama hakata. Kaege ise perra, kui uskumatu tundub.

Aga mis tost. Vanapiigade vaimu ei murra keegi. Neist saab ainult mõõda vaadata ja vaikselt minema hiilida.

Kütuseaktsiisi kapakust jällegi on peaaegu võimatu aru saada. Jah, jah, eelarve tahab täitmist, jah, just, jah. Mingi kaugem eesmärk jääb väga segaseks. Napsu ja tubaka väljatõrjumine vanatüdrukute eestvõttel kannab selget eesmärki – et, jumala pärast, kellelgi kuskil lõbus ega mõnus ei oleks, niisugust ei tohi lubada. Tervis, sport, käed teki peale. Hoidku kõrgendatud või mõtliku meeleolu eest.

Kütus, keegi ütles, et nafta on veri sõja soontes, eks ta ole üleüldse tänapäevase ilma veri. Tahetak-

se siis lõppeesmärgina korralikult aadrit lasta ja sellest üldse loobuda või mis. Eesti autovabaks? Bensiinijaamad kinni? Äkki käsikärud kasutusele? Mh. Mingit muud seletust ju olla ei saa, kui püüda ennast mõelda, ei teagi kelleks. Puudekallistajaks, kes vihkab masinaid, mis oma mürina ja tossuga jumaliku luule enda alla matab? Puudekallistajad üldiselt ei ole kurjad inimesed ega püüa teistele tingimata käru keerata. Panevad niisama segast.

Mis reostavate autode asemele, kuhu siis – imeväärsete elektriautodeni või? Räägivad ju, et kel see tööautoks, jätvat talvisel ajal sõitu minnes igaks juhaks nuttes perega jumalaga, ütlevat, kuhu testament pandud ja kuidas elu edasi korraldada, juhul, kui juhtub. Võib-olla liialdus.

Ei oska ära mõistatada ja, nagu ikka, tuleb ainult leppida. Kui kütuse aktsiisitõus ajab kallimaks kõik asjad, tegemised. Kui eesmärki ei paista ega suuda ära mõistatada. Maksutõus ja surm on ainsad kindlad asjad, surmas võib ehk isegi natuke kahelda.

Kavandatav pensionireform tagab pensionisüsteemi elujõulisuse

Kaia Iva
sotsiaalkaitseminister

Kunagi varem pole Euroopa ajaloos olnud vanu inimesi noortest arvuliselt rohkem. See tähendab, et meilgi tuleb hoolikalt läbi mõelda, kuidas muutuva olukorraga hakkama saada.

Hooliv ja vastutustundlik riik mõtleb erinevaid prognoose arvesse võttes ette, mis juhtub praeguse süsteemi jätkudes kümne ja ka 20 aasta pärast. Üksnes nii saab tagada pensionisüsteemi elujõulisuse ja ennetada paljude vanemaaliste langemist vaesusriski. Sel põhjal ongi pensionireformi tegemine nüüd ja kohe vajalik.

Eesti pensionisüsteem koosneb kolmest sambast, millest kaks esimest moodustavad riikliku pensioni ja kolmas on erapension. Riikliku pensioni esimest sammast rahastatakse samal ajal töötavate inimeste sotsiaalmaksust, mistõttu on oluline, kui palju on iga pensionäri kohta maksumaksjaid ja kui palju laekub maksu. Esimese samba vanaduspension koosneb Eestis kolmest osast: baasosast, mis on kõigile võrdne, staažiosast (koguti kuni 31.12.1998) ja alates 1999. aastast ka kindlustusosast, mis on seotud töötasuga.

Teise sambasse koguvad praegused töötajad enda pensioniks raha ette: inimene maksab oma palgast kaks protsenti pensionifondi ning riik lisab sellele töötaja palgalt arvestatava sotsiaalmaksu arvelt neli protsenti. Kolmandasse sambasse sissemaksete tegemise ja nende suuruse otsustab inimene ise.

Solidaarsem süsteem hoolib Eesti inimestest

Ligi kolmveerandi Eesti tööealiste

sambas uuesti arvestama staažiga. Üleminekuperioodil ehk aastatel 2020–2036 koguksid inimesed esimesse sambasse pensioniosakut, millest pool sõltub palgast ja pool töötatud aastatest. Alates 2037. aastast arvestatakse vaid puhas staažiosakut, see tähendab et üks töötatud aasta annab ühe kindlustusosaku sõltumata palga suurusel.

Seos palgaga säilib reformi järel teises sambas, mis sõltub täielikult töötasu suurusel ja makstud sotsiaalmaksust. Kui võrd teise sambaga liitumine oli seni kohustuslik 1983. aastal ja hiljem sündinutele, on plaanis taasavada kogumispensioniga liitumine ka aastatel 1970–1982 sündinutele, et üleminekuperioodil oleks võimalik teise samba pensioni kogudes investeerida oma tulevikku.

Midagi ei muutu seega üleöö. Praeguste pensionikogude esimese samba pension jääb sõltuma nii staažiosast kui ka palgast, sest juba kogutud kindlustusosakuid ümber ei arvestata.

Pensionile paindlikult

Peale muudatuste pensioni esimese samba suuruse arvutamises on pensioniiga plaanis 2027. aastast siduda keskmise oodatava eluea. Pooled Euroopa Liidu riigid on praeguseks seda juba ühel või teisel moel teinud.

2015. aastal valmis Emori ja Praxise koostöös uuring Eesti vanemaaliste ja eakate toimetulekust ning selgus, et tööd tegevatest vanemaalistest üle kolmveerandi kavatses enda sõnul töötamist jätkata ka vanaduspensioniea saades. Ka praegu töötab veidi üle

viiendiku Eesti pensioniealistest. Seega elukestev õpe ja hoiakute muutumine vanemaaliste töötajate suhtes on järjest olulisemad.

Kõik ei ole muidugi nii lihtne, sest tööturult lahutatakse ka enne pensioniea saabumist. Praegused pensionärid selgitavad seda kõige sagedamini terviseprobleemiga, aga ka raskustega uue töö leidmisel. Nii ongi riigile suurim väljakutse aidata inimestel püsida hea vormi ja tervise juures, nõustada uue töö leidmisel ning toetada vajaduse korral ümberõppel. Aktiivne tervisest hooliv eluviis ja osalemine ühiskonnaelus pakuvad eneseteostust ning vähendavad survet maksumaksjate arvust sõltuval tervishoiu- ja sotsiaalsüsteemile.

Edaspidi saab igaüks ise valida pensionile mineku ea, saada pensioni osaliselt, lasta oma pensioni maksmine peatada, näiteks tasuva töö leidmisel, ja sobival ajal taas jätkata. Paindlikum pensionisüsteem arvestab nii inimeste sooviga pensionieas töötada kui ka võimalusega, et inimene soovib minna pensionile enne tähtaega. Milliste reeglite järgi see kõik täpselt toimib, hakkame nüüd sotsiaalpartneritega üheskoos vormima.

Tuleviku pensionid peavad väärtustama kõiki inimesi, arvestama rahvastikuprotsessidega ja olema piisavalt paindlikud, et inimene saaks ise valida pensionile jäämise aja. Eesti peab otsima viise pensionivaesuse vältimiseks. See on väljakutse, mis sõltub poliitilistest otsustest, mida ei saa enam edasi lükata, aga mis tuleb ellu viia piisavalt pika ülemineku perioodiga.

Valgetähe V klassi teenetemärgi saaja Taimi Hillak: ükski ei tee mitte midagi

Liana Allas

TUNNUSTUS > President Kersiti Kaljulaid annab Eesti Vabariigi 99. sünnipäeva eel riigi teenetemärgi tänuks 113 inimesele, kelle pühendumus kutsetööle või kogukonnale on muutnud kogu Eesti paremaks, vahendas presidendi kantselei. „Teenetemärgid on tunnustus Eesti inimestele ja meie toetajatele välisriikides nende sihikindluse eest oma tegevuses ning lojaalsuses põhimõtetele, millele toetub kaasaegne Eesti: avatusele ja demokraatialle, teadmistele ja ettevõtlikkusele, hoolimisele ja märkamisele,” kirjutas president Kaljulaid otsuse eessõnas.

Valgetähe V klassi teenetemärgi üks saajatest on Taimi Hillak, ettevõtluse edendamise eest. Neljapäeval Äripäevale antud intervjuus ütleb Taimi Hillak üllatunult, et tegelikult ei ole ju tema tegevjuht, vaid Ari Juhani Lustila. Ometi esitati teenetemärgi saajaks just Hillak, ja seda põhjusega.

Praegu ligi 200-le inimesele tööd pakkuva mööblitiettevõtte sünnilugu ulatub 25 aasta tagusesse aega. AS Antsla Inno tähistas eelmisel aastal küll 20. sünnipäeva, aga lugu ise algas umbes viis aastat enne seda.

Riigikorra vahetuse ajal oli Taimi Hillak Antsla kolhoosi pearaamatupidaja. Majandid lagunesid, korraga ei olnud ei tööd ega sissetulekut. Lapsed tahtsid kasvatamist, elu elamist. „Elu nõudis, midagi pidi tegema,” ütleb Taimi Hillak. See oli periood, mil nõukogudeaegne kinnisvara vahetas omanikke. Ühel ajahetkel pakkus Hillakule mööblitietevõtte juhataja kohta üks soomlane, kes oli Antslasse soetanud suure hoone. „Ma ei teadnud mööblit mitte midagi,” tõdeb Taimi Hillak. Ometi võttis ta väljakutse vastu. Käis ise Leedus kanga järel, kui olukord nõudis. Leidis inimesed, kes mööblit tegema hakkasid.

„Minu ümber on alati olnud teatud grupp inimesi, kelle peale saab

Taimi Hillak.

Foto: ERAKOGU

alati loota. Ma ei võta üldse seda au ainult endale. Ma olen seda meelt elu lõpuni, et kui sul ei ole tugevat tiimi või inimesi, kellega sa saad koos arutada ja koos vedada, siis ei jõua kuhugi. Tegelikult on see tunnus mitte mulle, vaid kogu meie kollektiivile. Ma jagaks seda au meie kõigi inimestega,” lausub Hillak kuldsed sõnad.

25 aastat tagasi sai Taimi Hillak loota ainult viiele-kuuele inimesele, kes olid tema kõrval ka siis, kui soomlasest omanik mööblitietevõtte üleöö pankrotti lasi. „Põhimõtteliselt viie minutiga viskas inimesed välja ja oligi lõpp. Rahvas jäi tööta ja rahata. Me istusime kodus, kuhugi minna ei olnud,” meenutab Taimi Hillak.

Seesama tuumik, kes Taimi Hillaku kõrval kogu aja oli olnud, tuli kokku ja otsustati jätkata iseseisvalt. Tänu EVPde eest soetatud kanalale olid olemas ruumid, aga puudus kapital alustamiseks. „Pangast said laenu sel ajal need, kellel juba oli raha. Rikkad said laenu,” meenutab Taimi Hillak. Ja helistas viimases hädas Soome ühele tuttavale,

Sauli Korpelale. Sealtpoolt tuli raha, siitpoolt oli hoone ja paariaastane mööblitietevõtte kogemus.

„Korjasime käsikärud kokku, vedasime kruusakoormad kohale. Põrandaid ei olnud ju, see oli olnud alapanu kanala. Ajasime küla pealt poisid kokku, käsitsi tegime segu ja valasime põrand. Ma olin sel ajal juhataja, kojamees, sekretär, koristaja – kõik ühes isikus. Niimoodi sai Antsla Inno alguse, aastal 1996. Miks ta üldse Antsla Inno on? Sellepärast, et Soomes oli firma Nord Inno sel ajal,” räägib Taimi Hillak.

Augustis 1996 registreeriti ettevõtte äriregistris, septembris läks välja esimene rekakoorem mööblit.

1999. aastal müüs Korpela oma aktsiad Pohjanmaan Kalustele, kelle tütarfirma AS Antsla Inno praegu on. „Ari Juhani Lustilast sai tegevjuht, minust asetäitja. Juhatusel liikmed oleme mõlemad. Edasi läks tormiliselt. Pohjanmaan Kaluste Oy investeeris pidevalt Antsla Inno hoonete rekonstrueerimisse ja tootmise arendamisse. Varsti oli 30 töötajat, siis 45 ja nii edasi. Aastal 1996 ma ei osanud küll arvata, et kunagi on meil ligi 200 töötajat,” sõnab Hillak mõtlikult. „Esimestel aastatel sai tööd tehtud nii, et hommikul läksid kodunt ja õösel tulid,” lausub ta.

Veel meenutab Hillak, et ühel korral, kui ta oli tagasiteel tutvumiskäigult teise mööblitietevõttesse, helistas ta emotsiooni ajel Tarmole, et jagada rõõmu nende oma hästi korrustatud ja ilusa tootmissetevõtte üle. „Mitte igal pool ei ole see nii, on palju kehvas seisus ettevõtteid,” ütleb Hillak. Ja jõuab tagasi inimeste juurde, kellelta seda tunnistust ei oleks. Ta räägib tunnustavalt Ari Juhani Lustilast, kelle juhtimisel on elu jäädud ka majanduslanguste ajal.

Taimi Hillaku kõrval on sel teekonnal kogu aja olnud tema abikaasa Üllo ning Kaire Rätsep, Avo Rätsep, Tarmo Kurg. „Tiim, kelle peale saab alati loota,” sõnab Taimi Hillak. „Üksi ei tee mitte midagi.”

Dramaatiline foto, kus linnud ei taha lahkuda oma hukkunud kaaslaste juurest ja küllap ootasid, et maasolijadki ühinevad parvega.

Foto: ANDREI JAVNAŠAN

Tragöödia eile ennelõunal mõnisada meetrit enne Haanjat

Kalev Annom

LOODUS > Eile leidis Haanja külje all aset kurb sündmus, kus arvatavasti jäi suur linnukeste parv suuremat sorti auto ette. Võib oletada ka, et linnuparv oli maanteel ja nokkis soolatükikesi või midagi muud söödavat.

Maanteel võis lugeda ligemale paarkümmend linnulaipa. Ilmateate andmeil oli meil mitmel päeval ülikõrge õhurõhk ja õhus võis näha lendlemas härmatist, isegi härmalõngu. Õhurõhu järsk langemine ei ole lindudele ja loomadele kerge, nagu inimestelegi. Järgmise nädala algul võivad meil olla juba plusskraadid ning teelud on taas väga keerulised.

Toetagem ja mõistkem üksteist.

Valitsus leppis kokku omavalitsuste ühinemissuunad

HALDUSREFORM > Valitsus leppis neljapäeval kokku, et teeb ühinemissetepaneku kõikidele omavalitsustele, kes ei täida haldusreformi 5000 elaniku miinimumkriteeriumi. Rahandusministeerium esitab omavalitsustele ühinemissetepanekud hiljemalt 15. veebruariks. Merelised saarvallad Kihnu, Muhu, Vormsi ja Ruhnu saavad jätkata kohalike omavalitsustena endistviisi.

Ühinemissuundade ettepanekud tehakse nii neile väikevaldadele, kes haldusreformi vabatahtliku etapiga ei liitunud,

kui ka neile ühinejatele, kus pärast ühinemist elaks vähem kui 5000 inimest. Kõik omavalitsused, kes saavad rahandusministeeriumilt ühinemissuundade ettepanekud, peavad kolme kuu jooksul, kuid hiljemalt kuni 15. maiks, esitama valitsuse ettepaneku kohta maavanemale oma arvamuse. Alles pärast nende läbivaatamist teeb valitsus ühinemiste osas lõpliku otsuse.

Valitsuses heakskiidetud ettepanekud ühinemissuundadeks on teiste seas:

1) Puka vald ühendada Ote-

pää vallaga (Otepää, Sangaste, Palupera valla külad);

2) ühendada Värskat, Mikitamäe, Meremäe vald ja üle anda Misso niinimetatud Luhamaa nultka kuuluvad külad;

3) Antsla vald (Antsla, Urveste) ja Vastseliina vald (Vastseliina, Orava) ühendada Võru vallaga (Lasva, Sõmerpalu, Võru).

4) Kanepi vald (Kõlleste, Kanepi, Valgjärve) ühendada Põlva vallaga (Põlva, Ahja, Laheda, Mooste, Vastse-Kuuste).

VT

Võrumaa Teataja TÄNAB OMA TELLIJAJD!
AUHINNAVÕITJA!

AUHINNADEGA
KOSTITAVAD:

Aasta Auto Pluss

Tellijaauhinna võitja Indrek Kaldo: Võrumaa Teataja on vajalik ajaleht

Kadri Nagel

TELLIMISKAMPAANIA > Sel nädalal läks looisimisele viimane AD-experti kinkekaart. ADexpert on ettevõtte, kust saab endale soetada reklaamiga seonduvat, näiteks kinkekaardid ettevõttele, visiitkaardid. Samuti saab seal lasta teha põnevaid patju, kus peal enda lemmikpilt, või lasta printida koju seinale selline fototapeet, millist kellelgi teisel ei leidu. Võimalustele ja valikutele paneb piirid ainult fantaasia.

Võitjat Indrek Kaldot seovad Võrumaa laste Patricia ja Patrick

Lucase vanavanemad, kes elavad siin. „Laste vanaisa Arved Vaab on väikese kogukonna kultuurieestvedaja ja peab Võru ligidalt turismitalu. See asub maalilises kohas, kus lastel on mõnus suvel aega veeta,” seletab Indrek Kaldo. Mees elab perega Pärnumaal ja tellib Võrumaa Teataja digilehte. Indrek on terve elu töötanud hariduse valdkonnas ning tegeleb vabal ajal fotograafiaga ja teeb sporti.

„Võrumaa Teataja on vajalik ajaleht, sest seal kajastatakse linna sündmusi ja eluolu. Tänu digilehetele saavad lehte lugeda ka need, kes elavad Võrust kaugemal, boonuse-

na veel üks päev varem paberlehe lugejatest,” muheleb mees. Kõige rohkem meeldib talle lugeda haridusega seonduvaid teemasid, samuti meeldivad küsitlused, kus linnaelanikud avaldavad arvamust, ka esilehel oleva artikli loeb ta alati läbi. „Omanäoline on ka rubriik „Riigikogulane vastab”, mida kuskil mujal lehtedes ei leidu,” jutustab Indrek.

Jutu lõpuks soovib Indrek Kaldo tänada Võrumaa Teataja innustunud kollektiivi, veel on ta tänulik ägeda kingituse eest. Toimetust tänab nii toredat lugejat ning loodab ikka pakkuva huvitavat ja head lugemist.

Kui ka Sina, hea lugeja, tahad osaleda meie auhinnaloosis, kus jagame välja põnevaid auhindu, siis telli Võrumaa Teataja vähemalt pooleks aastaks. Loosimises osalevad kõik uued tellijad ja ka olemasoleva tellimuse pikendajad, samuti püsikorraldusega lugejad. Pole ka vahet, kas soovid endale soetada digi- või paberlehte, loosirattasse saab mõlemaga.

Rõõmsameelne ja energiline Indrek Kaldo oma laste Patricia ja Patrick Lucasega.

Foto: ERAKOGU

Eesti Raamatusse „Eesti elulood“ 100 Eduard Laitamme lugu

(elutee 15. märts 1914–27. oktoober 1995)

Siinse pealkirja alla on toimetatud meenutused ja käsitsi kirjutatud fragmendid Eduard Laitamme elust ning juhtumustest. Materjal on pärit Eduard Laitamme naiseõe **Helja Linde** ja noorpõlvseõbra **Heino Heinlehe** suust ja sulest. Peamine tegevuspaik jääb Harjumaale Riisipere, Nissi ja Turba kanti, kus on külad Lehetu, Siimika, Tabara, Lepaste, aga ka Läänemaale Suur-ja Leidissoo kanti kuni Nõvani välja. Eduard Laitamme vangilaagri asupaik ei ole selge. Toimetaja kogemuste ja oletuse järgi võis see asuda Arhangelski oblastis, aga seal, kui meenutada Gulagi arhiplaagi, võis niisuguseid vangilaagreid olla kümneid, kui mitte öelda sadu. Eesti mehi oli laiali piki vangilaagreid Norilskist-Vorkutast kuni Džezkazkani ja Kingiri vasekaevandusteni välja.

Ajalugu koosneb selles toiminud isikute elulugudest, nende omavahelistest ristumistest, seostest, põrkumistest, kus pahatihti ühiskonnas äärmuslikes olukordades – sõdades, revolutsioonides või võimukriisides – võib üksiku inimese saatust liikuda piki hoopis teistsuguseid jõujooni, mida ta ise valinuks.

Ajaloo talletajad, kroonikakirjutajad, olgu nad siis elukutselised või asjaarmastajad, näevad sündmusi ja toimunut paratamatult läbi oma pilgu. Järgnevas Eduard Laitamme loos tema olemusvõitluses ellujäämise nimel ei leia me midagi ebatüüpilist tolle aja Eesti mehe saatuses, kui maha arvata tema kohtumisevõime, vintsus ja eesmärgistatud tegevus, mis on väljendamat, võrreldes paljude tänapäeval stressi põdevate hellikutega.

Tema lugu kirjeldab, hoolimata kogu selles mõnikord sisalduvast groteskist, kuid sealsamas traagilisusest, ühe ellujääja värvikat võitlust neist kümneist tuhandest, kelle eluküünal sõja keerises või pärastistes repressioonides vägivaldselt katkes.

Nii nagu eelnenud selgituses seis, panin loo kirja tema tolleaegse lähedase noore sõbra ja hilisema kaasteelse ning Eduardi naiseõe mälu piltidest. Ülekantuna Robin Hoodi lugudesse või vastupidi võib Eduardi metsapagenduse ajas leida

Põlde talu.

Foto: ERAKOGU

esimese sugemeid.

Aeg võis olla ehk 1930ndate lõpupoole, kui Põlde talu perenaine Anette Linnroos oli otsustanud, et peab laskma uue elumaja ehitada, sest vana oli ajast ja arust ning omadega läbi. Anettel oli kolm last: tütar Linda oli juba täisealine, poeg Heljor vast kuuene ja kolmas, tütar Helja, paari aasta vanune. Oli vaja leida ehitusmees. Otsingud peatusid Lehetus Keldrimäel, kus elas Eduard Laitamm (edaspidi Eedu) oma isaga, kes oli ümbruskonnas tuntud-teatud ehitusmeister.

Juhtus nii, et siis kui Põlde talu perenaine Keldrimäele jõudis, oli Eedu isa parajasti haige. Ta soovitas ehitama poega, kes oli pisut üle kahekümne, isa kõrval kõigi ehitustöö peensustega kokku puutununa kui mitte päris väljaõppinud meister, siis vähemalt tubli sell. Isa soovitus järgi pidi Eedu ehitustööga hästi hakkama saama.

Nii saabus Eedu Põldele uut maja ehitama. Maja ehitas ta valmis, aga pealekauba sai Põlde talu ka hakkaja ja ettevõtliku väimehe. Segased ajad ja sõda tingisid selle õnnekult alanud abielu esialgse katkemise.

1939. aastal tulid sisse Vene väed, mis kokkuvõttes viis 1940. aas-

tal punaste võimu kehtestamiseni. Punaste võimu väärased omakorda 1941. aastal sakslased, kuid kehtestasid oma. Kui Vene väed 1944. aastal taas saabusid, näitasid „vabastajad“ õige pea oma tõelist nägu. Polnud enam kellelgi kahtlust, millise võimuga tegemist on. Algasid marodööritsemised ja röövimised, muidugi ei saa öelda, et lahkunud sakslased oleks tea mis „paid“ poisid olnud. Talumeeste lautadest kadus nii mõnigi siga või lammas, kuid niisugust korralagedust nagu Vene sõjaväes nende puhul küll näha ei olnud.

Kogu selleks segaseks ajavahe- mikuks, mil Eesti riik ja selle kodanikud lakkasid faktiliselt olemast, läksid paljud Eesti mehed varju- le, kes metsa, kes oma kodukohast eemale. Hoiduti sattumast nii Vene kui ka Saksa sõjaväkke. Endised kaitseliitlased või omakaitses osalenud kartsid oma elu pärast. Sama oli nendega, kes kas sundmobilisatsiooni korras või juba 1944. aastal vabatahtlikult Saksa sõjaväkke läksid, lootes veel midagi päästa. Kartmiseks oli põhjusi hulgi. Nõnda oli ka Eeduga, tema 1944. aasta ellugu oli järgmine.

Hilissuvel Saksa väed taganesid, Vene sõjavägi jätkas edasitungi, üks okupatsioon oli asendumas teisega.

Loodeti veel! Korra tuli kokku Tiefi valitsus, parandamatu op-

timist Pitka tuli Soomest Eestisse, et vastupanu luua. See meeleheitlik samm võeti ette teadmatuses, sest polnud teada, mida öieti Hitleri-vastane koalitsioon oli tagatubades kokku leppinud. Vastupanuga loodeti võita aega, näidata rahva tahet ning viimaks 1939. aasta augustis Euroopa taastamist. Eedu läks Pitka meestega kampa.

Lõuna poolt oli Eesti kaitsmata. Kui Sinimäed langesid, oli võimatu või lootusetu astuda vastu Punaarmee pressingule, mille ees Saksa sõjamasin kõikuma oli löönud, jõudude vahekord oli hävitavalt ebavõrdne. Peeti maha ka mõni väiksem lahing, sest sakslased püüdsid nagu sõjas ikka taganemise käigus majandusele olulisi objekte ohkida. Vähemalt siin oli Pitka optimismist kasu – õiged Eesti mehed ei saanud seda lubada. Üks lahing Saksa sõdurite vastu peeti maha, kui need raudteedresiiniga Kehra suunas kihutasid, kavatsusega paberivabrik ohkida. Dresiin võeti tule alla ja sakslaste plaan läks luhta. Tulevahetuse käigus sai Eedu haavata. Eestpoolt tulnud kuul läbis parema öla.

Selle tulevahetusega olid lahingud peetud ja Eedu pidi mõtlema, kuidas koju saab. Mingi transpordi liikumist selles sõjakeerises polnud loota ja venelastele ennast näidata ei tohtinud. Aitasid vaid jalad. Liikuda tuli pimeduse varjus. Õnneks

oli võimalik taludes puhkamiseks peatuda, toidupoolist küsida. Nii võttis haavatud mehel Kehrast koju jõudmine õige mitu päeva.

Õlahaava ravimiseks polnud arstiabi kusagilt võtta, tuli loota ainult eneseabile ja oma tugevale maapoisi tervisele. Eedu pidas vastu ja õlahaav paranes. Tervistumiseks üksi ei piisanud, tuli leida ohutu võimalus, kuidas sõjajärgseis äraarvamatuis tingimustes eluga edasi minna.

Maakonnas korraldati teemeistri kursusi ning Eedugi otsustas enast selle ametiõppe peale registreerida. Kahjuks olid okupatsioonivõimul omad kriteeriumid. Kursulasi hakati tasapisi NKVDsse kutsuma. Kes sinna läks, see teadmatusse ka kadus, tagasi ei tulnud peaaegu kedagi. Eedu ei jäänud kutse saamisel enam võimaluste üle oletama, vaid otsustas valida teise ja ainumase pääsetee – see oli mets. Üldine olukord oli esialgu rahulik, külamehi eriti ei torgitud ja metsas haaranguid ei tehtud. Metsareegel oli see, et päris avalikult ei tohtinud end näidata.

Talutööd tehti ikka: metsas puude langetamine, heinategemine või kusagil vaikselt maja remondi köpitsemine. Päevad kulusid, tundus, et elu muutub rahulikuks, taga ei otsinud ka eriti keegi. Nagu eelpool juttu, olid Eedul juba varem Põlde Lindaga naisevõtukaubad koos ning 21. veebruaril 1945. aastal vormistatigi abielu vaikselt ära. 1948. aasta augustis sündis poeg, kes sai nimeks Mati.

Mida rahvas ei teadnud, oli punavõimude salaja tehtav küüditamise eeltöö. Et maal jutud ikka liikusid, siis polnudki selles midagi imelikku või pahatahtlikku, kui valda jõudsid kuuldused, et Põlde Linda mees varjab end metsas.

Asjamehed hakkasid Eedu vastu ebatervet huvi tundma, mitu korda käis Ralf Kivirand Lindat pinnimas, olukorra tegi neile eriti kahtlaseks Linda poja sünd. Linda vastas vaimukalt: kas Turbas siis venelastest puudus on, kellega lapse võib teha.

Need Kivirannad-Üksikud olid siia Tabarasse sisse rännanud. Ralf Kivirand oli vana Kiviranna poeg esimesest abielust. Hakkas

kokku elama naisega, kelle perekonnanimi oli Üksik. Naisel oli enne kolm last: Eeri, Harri ja Elvi.

Eeri oli lastest kõige vanem. Tol ajal – aastatel 1946–1947 – oli ta vast 17–18 aastat vana ning noorusest hoolimata ka agar Rahvakaitse mees. Kord õnnestus Üksik-Kivirannal mingi knihvi läbi kusagilt Siimika kandist palke saada ja nende järele sõitis hobusega seesama Eeri. Kooliteel kasutasid lapsed nobedalt ree peale küüti saamist ja saidki Eeri ree peale. Eeri, kes poolkirjaoskaja „rahvakaitsejanna“ ka enesestmõistetavalt komnoor oli, olevat lugenud laste nähes oma tähtsust rõhutades komso- moli põhikirja. Õnnetuseks märkasid lapsed, et raamatuke oli Eeri käes tähejalad ülespoole. Viisakad koolilapsed olevat oma naeruturt- satused salli ja kindasse suunanud. Ainuke, mis elevusest märku andis, oli üksteise müksamine. Hiljem levis see äpardus muidugi nende vanemate suu kaudu.

Edaspidi küll väga pahasti Üksiku Eerist ei räägitudki. Kui Siimika mehi – need olid Eduard Heinleht, Peeter Vapper, Mihhail Siitam ja Elmar Viil – Tallinn-Nõmmele Ida tänavale ülekuulamisele viidi, oli neid seal valvamas just seesama Eeri Üksik. Meeste jutu järgi olevat Eeri lasknud mehi välja naistega kohtuma, mispeale ülemustelt kõva koosa saanud. Eeri abiellus hiljem Siimika küla tüdruku Valvega, neil sündis kaks last: poiss ja tüdruk. Poeg Toomas, juba täiskasvanuna, sai Laevas autoavariis surma.

Aeg liikus omasoodu ja viimaks jõudis kätte kümnetele eestlastele traagiline päev – 1949. aasta 25. märts. Tänapäeva inimesel on raske mõista, mida see tähendab!

Eedu naine Põlde Linda ja tema pere küüditati Siberisse, nii ema Anette kui ka lapsed Helja, Heljor ning viimaks ka alles kaheksakuune Linda ja Eedu poeg Mati. Sellest ajast algas Eedu elus uus etapp. Nüüd ei piisanud ainult oma varjamisega toimetulemisest, vaid oli vaja ka kuidagi hoolitseda oma pere eest Siberis.

(Järgneb.)

Koostanud-toimetanud
Enn Tupp

Avatud raja ja Tartu teatemaraton toimumine kindel, asukohaks tõenäoliselt Haanja

44. Tartu maratoni avatud raja sõidu ja Tartu teatemaratonini on jäänud poolteist nädalat. Eilse seisuga leiavad need sõidud kõige suurema tõenäosusega aset Haanja puhke- ja suusakeskuses.

Tartu maratoni originaalrajal on seis endine: rada katab jääpõhi ja paarisenteimeetrine lumekiht, mis tähendab, et suusatada pole seal võimalik. Kuigi varem oli avatud raja ja teatemaraton puhul esimene varuvariant Mammaste kunstlumerada, siis Haanja kasuks rääkis võimalus osalistele pikemat ringi

pakkuda. Ehk siis kui Mammastes saab suusatada vaid 2,5kilomeetrise kunstlumeringil, siis Haanjas saab seda teha kümnekilomeetrise ringil, mis suures osas põhineb looduslikul lumel.

„Taevataat naeratas ja sealsed lumeolud on vahepeal nii palju paranenud, et meil tekkis võimalus osalejatele pakkuda oluliselt pikemat ringi kui Mammastes ja see ongi valiku ainuke põhjus. Mida pikemat ringi me osalejatele pakkuda saame, seda huvitavam ja vaheldus- rikkam saab sõit olema,“ põhjen-

das otsust võistluste direktor Indrek Kelk. Ta lisas, et avatud raja sõidu ja teatemaraton pidamist Mammastes veel siiski välistada ei saa, kuna järgmiseks nädalaks lubavad ilmaprognoosid sulailma, mis võib Haanja radadele mõjuda hävitavalt. „Mammaste puhul aga on kindel, et järgmise kahe nädala jooksul seal- sed olud käest ei lähe,“ rääkis Kelk.

Sõitude pidamine kümnekilomeetrise ringil tähendab seda, et ka distantsid muutuvad lühemaks.

Mis kuupäevaks on oodata lõp- likke otsuseid avatud raja sõitude

ja teatemaraton osas? „Tahaks olla optimist ja öelda, et esmaspäeval, 13. veebruaril suudame teha toimumiskoha suhtes lõplikke otsuseid, aga see sõltub siiski ilmaprognoosidest. Halvemal juhul saame lõplikud otsused öelda 15. veebruaril – siis peaks ilmaprognoos kuni 19. veebruarini olema paikapidav,“ ütles Kelk. „Siis on ka näha, kas juhtub ime ja on võimalik tänu ootamatule lumesajule siirduda Tartu maratoni originaalrajale. Kõige tõenäolisemalt saame aga hiljemalt 15. veebruariks lõplikult kinnitada, et

avatud raja sõidud ja teatemaraton peetakse Haanjas,“ lisas ta.

VT

Ka 2008. aastal toimus avatud raja sõit Haanjas.

Foto: ERAKOGU

Tehnikateadlane professor Evald Maltenek 130

SÜNDINUD VÕRUMAAL

Evald Maltenek sündis 9. veebruaril 1887. aastal Tsooru (Fierenhofi) mõisa tuulikumöldri pojana. Mõis oli Budbergide paruniperekonna omandiks. 1880. aastal ehitas Lätist pärit ehitusmeister vana paruni õe tellimusel tuuliku, et see annaks mõisale erilise ilme. (vaata foto nr 1 – Tsooru tuulik). Hea tuulega võis siin veskis jahvatada kuni kaks tonni tერი. Selle veski rentnikuks sai mõisa sepa Jaan Malteneki poeg Karl (sündinud 16. augustil 1858), Evaldi isa.

1889. aastal tuli Karl perega Võhandu ülemjooksul (Pühajõe) asetseva Sõmerpalu vesiveski rentnikuks.

Evald Maltenek alustas õpinguid Võru algkoolis, kust läks edasi õppima Tartu reaalkooli, mille lõpetas 1906. aastal. Suviti käisid sugulased Maltenekidel külas. Väga sagedaseks külaliseks oli ka möldri lelletütrepoeg Artur Adson, kellega koos armastas Evald kalal käia. Sõmerpalu mõisahärra Aleksander von Möller seda poistele ei keelanud, küll aga nõudis, et kättesaadud forellid tuuakse talle, nii ka poisid tegid.

Maltenekkide pere oli muusikahuviline. Evaldi isa mängis viiulit ja klaverit, Evald ise ka. Kui vaja oli, siis ka trompetit ja metsasarve, vanaisa Jaan toetas neid flöödil. Musitseerimist tuli veskiperes sageli ette, seega oli loomulik, et külalised käisid palju. Teadushimuline Evald ei rahuldunud ainult reaalkooli haridusega ja otsustas õpinguid jätkata Riia polütehnikumis (see oli tollal Baltimaade ainus kõrgem tehniline õppeasutus). Kuigi õppimine Tartus ja Riias olid rasked just majandusliku olukorra tõttu, ei vähenanud see poisi teadmishimu, nii teenis ta oma õpperahasid eratundide andmisega (õpetamise algteadmised, mida hiljem ka vaja läks). Et vähegi poega ja teisi lapsi toetada, täiendas isa veskiseadmeid, et veski paremini töötaks ja veskilisi rohkem oleks. Siin ulatas talle abikäe Evald, kes muretses Riias kruubi- ja tangumasinat, hulga mitmesuguseid sõelu ja ka uued veskiturbiinid. See andis veskile palju igasugust tööd juurde ja sissetulekud kasvasid. (vaata foto nr 2 – Sõmerpalu veskihoone 1894. aastal, paremal saetööstus).

Tavaliselt toimetas Evald ostud mööda raudteed Riias otse Sõmerpalu raudteejaama. Riia polütehnikumi lõpetas Evald Maltenek normaalajaga 1911. aastal esimese järgu inseneri-tehnoloogi diplomiga (diplomitöös oli auruturbiiniga elektrijaama projekt). Esimene töökoht oli noorel inseneril Tallinna aktsiaseltsi Volta tehastes. Samal ajal oli Tallinnal kavas linna elektrijaama ja elektrivõrgu rajamine. Selle lepingu võitis Volta. Koostöös Franz Krulli vabrikuga hakati rajama aurukateldega elektrijaama, mille projekteeris arhitekt Schmidt. See kinnitati 18. jaanuaril 1912. aastal. 11. märtsil 1913. aastal ühendati esimene elektritarbija elektrivõrguga, seda päeva peetaksegi Tallinna linna elektrijaama tegevuse sünnipäevaks.

Foto nr 4.

Foto nr 2.

Foto nr 1.

Kuna Evald Maltenek oli kogu aeg tegutsenud juhina elektrijaama seadmete paigaldamisel ja elektrivõrgi ehitamisel, siis tegi Tallinna linnavalitsus talle ettepaneku asuda elektrijaama direktori kohale. Nii ongi tema tööraamatus kirjas, et aastatel 1912–1914 töötas Evald Maltenek Tallinna elektrijaama direktorina (vaata foto nr 3 – Evald Maltenek 1913–1914).

Ametnikupõli talle ei meeldinud. Nii meelitas ta direktori kohale insener H. Feldmani ja läks tehnikabüroo Reinok ja Ko teenistusse. Evald Maltenek oli ka pioneer elektritootmise alal Sõmerpalus. Kui esimese maailmasõja ajal valitses suur petrooleumipuudus, siis muretses ta Sõmerpalu veski juurde väikese dünamo elektritootmiseks, et rahuldada veski vajadused. Vanaaastaõhtul tuli mõisaomanik Möller oma perega elektrivalgustust vaatama, talle meeldis see väga. Oli kujunenud omamoodi imelik olukord: mõisaomanikul oli kodus petrooleumi- ja küünlavalgustus, aga eestlasest veskirentniku peres elektrivalgustus.

Dünamo käitati veski suurelt vesiturbiinilt, elektrit saadi ainult siis, kui turbiin töötas. Hiljem muretseti elektritootmiseks eraldi turbiin ja ka suurem dünamo. Nüüd lisati elektrivõrku ka Sõmerpalu loss ja karjalaut, lõpuks said elektrit 130 valgustuspunkti.

Evald Malteneki üheks unistuseks oli oma Eesti tehnilise kaadri kasvatamine. 1918. aastal õnnestuski Eesti Tehnika Seltsil asutada eraldi õppeasutusena esimene kõrgem tehniline kool Eestis – Tallinna tehnikum. Siin alustas Maltenek oma õpetajatööd. Tehnikumi lõpetaja sai insenerikutse ja aitas kaasa uue tehnika saabumisel Eesti ettevõtetesse.

1921. aastal jättis ta õpetajatöö

Foto nr 3.

ja läks vabapraktikale (praeguses mõttes vabakutseliseks). Ta püüdis ellu viia oma teist unistust – et Eesti keskkoolides saaks füüsikat õpetada oma emakeeles. Koostöös insener M. Keskkülaga anti aastatel 1921–1922 välja kolmeosaline (kokku 759 lehekülge) keskkooli füüsikaõpik.

Üheks tema hobiks oli raadioasjandus. Maltenek ehitas ka ise raadiovastuvõtuaparaate. 1925. aastal andis ta välja raamatu „Radio käsiraamat amatööridele“. Maltenek kirjutas hulgaliselt artikleid raadioside kohta, eriti raadioside parandamise alal.

Evald Maltenek oli Tallinnas esimene, kes omavalmistatud vastuvõtuaparaadiga demonstreeris raadiovastuvõttu Viru värava mäel. Temast sai raadio muusika-saadete propageerija.

1929. aastal kutsuti Evald Maltenek tagasi Tallinna tehnikumi õpetama, temast sai soojustehnika, aurukatelde ja aurumasinate õppejõud. Peagi edutati Maltenek elektrotehnika osakonna juhatajaks, kus ta oli 1936. aastani. Samal ajal oli ta ka riigi katsekoja soojustehnika labori juhataja.

Evaldi uueks unistuseks sai tehnilise kõrghariduse andmise võimalus Eestis. Koos põlevkivikeemiku Paul Kogermanniga õnnestuski neil Tartu ülikooli teh-

nikateaduskonna asemel rajada Tallinna tehnikainstituut (hilisem TPI, TTÜ). Siin alustas ta 1. juulil 1936. aastal prorektorina ja õppejõuna, 10. novembrist 1937 korralise professorina.

Evald Maltenek jäi poissmeheks. Tema juures Tallinnas elas õde Helmi, kes täitis ka majapidajanna kohuseid. (vaata foto nr 4 – Evald Maltenek oma kodus 1938. aastal).

Evald Maltenek armastas käia teatris ja eriti headel kontsertidel (seda tingis ka tema absoluutne muusikaline kuulmine), kodus armastas ta kuulata raadiomusikat. Ta tekitas raadiomeestele parajat peavalu sidetehnika kvaliteedi nõudmisega. Oma puhkused veetis ta Šveitsis või Põhja-Itaalias.

Oma suurt töökoormust püüdis Maltenek tasandada oma nooruspõlvehobidega. Üheks selliseks oli kalapüük. Nii käis ta läbi kõik Soome lahte suubuvad jõed, eriliseks meeliskohaks kujunes Narva ümbrus. 1937. aastal Narvas kalapüügil olles tabas Maltenekki infarkt, sellest õnnestus tal peagi välja tulla ning ta naasis peagi õppetöö juurde. Kuid suur töökoormus ja pikad koosolekud ja osalemine paljude organisatsioonide ja komisjonide töös jätsid oma jälje. 31. märtsil 1938 tuli Maltenek pärast pikaleveninud teaduskonna koosolekut koju, öösel kell 3 lakkas ta süda tukumast. Surma põhjuseks sai südame tromboos.

3. aprillil 1938 maeti Evald Maltenek oma isa kõrvale Osula kalmistule, kaks aastat hiljem püstitati tema hauale Soome graniidist hauasammas. (vaata foto nr 5 – Maltenekkide perekonna matmisplats Osula kalmistul 1974. aastal, Friedrich Haidaku foto).

Artikli koostamisel on kasutatud Võrumaa muuseumi kogudest Fr. Haidaku ja Annela Armuliku uurimusi ning muuseumi fotokogu.

Arthur Ruusmaa
Vana-Võromaa muuseumide peavarahoidja

Foto nr 5.

VANAD NAISED RÄÄGIVAD ...

Liikluskultuurist

Elan oma töökohast umbes 20 kilomeetri kaugusel maal, bussiühendus linnaga on niru, seega pean tööle-koju liikuma autoga. No nähtavasti kasutaksin ma ka siis tööle sõiduks autot, kui bussiliiklus tihedam oleks, sest mulle lihtsalt meeldib ise sõita. Hea meelega sõidutan ka tuttavaid ja naabreid, olen pidulistele kaine autojuht või lihtsalt naudin sõitu, üksi. Aga meie liikluskultuuri jälgides on küll mõnikord tunne, et jalakäimine on kõige mõistlikum. Või siis üldse kodus istuda.

Juhiloa sain umbes üheksa aastat tagasi, nii et autokoolis õpitu pole veel jõudnud meelest minna. Ja seega torkab totrus, rumalus ja ülbus liikluses eriti silma.

See, et paljud autojuhid ei tea, et nende autole on tehases selline huvitav asi külge monteeritud nagu suunatuli, on juba habemega nali. Mõni autojuht on muidugi, vastupidi, selle kasutamisel üliagar. Ogar lausa – suunatuli lülitatakse sisse igal võimalikul ja võimalul juhul. Ja mõnikord vilgub suunatuli kilomeetreid, ole siis tark ja mõistata, kas ja millal autojuht ära kavatseb keerata.

Seda, et täistuled unustatakse ümberlülitada, juhtub ikka. Mul endalgi on seda hajameelsusest juhtunud. Palun kõigilt vabandust!

Üks huvitav detail autos on gaasipedaal. See leitakse ka kummalisel ajal üles. Mul ei ole midagi selle vastu, et keegi aeglaselt sõidab – eks igal oma põhjus, miks nii sõita. Aga miks siis see gaasipedaal imekiiresti üles leitakse ja alla vajutatakse, kui temast mööda tahetakse sõita?! Teine äärmus on muidugi see, kui sinust mööda kihutatakse ja siis kohe kiirelt sinu nina ees pidureid sõkutakse. See on lausa kuritegelik.

Parkimisest siis ka.

Sotsiaalmeediasse on postitatud kümneid pilte valesti pargitud autodest. Üsna paljud neist on sellised, kus auto on joone peale pargitud. Tihti polegi just see autojuht süüdi, võimalik, et juba enne teda olid parkimisvahed sassis.

Hullemad juhused on ikka need, kus auto pargitakse diagonaalis või lausa risti. Või kui üks auto hoiab korraga kahe auto koha – pargib keskele.

Ja siis on üks teatud kontingent, kes kardavad parkimist nii hirmsasti, et kui parklasse jõuavad, siis poole manöövri ajal kukub rool käest ja autojuht põgeneb kabuhirmus kuhugi kauaks ja kaugemale, jättes auto suvaliselt keset parklat. Ja huvitav on see, et põhiliselt on need imeparkijad keskeas meesterahvad või pereemad, mitte algajad nolgid.

Ma ei ole küll teab mis osav ja tark, aga vähemalt parkimise olen ma selgeks õppinud. Nii palju kui minust oleneb, katsun ma teistele parkimisega peavalu mitte valmistada.

Kallid autojuhid, kes te oma autost ei hooli ja selle kuidagi parklasse viskate – palun arvestage ikka teistega ka!

Kui minusugune blondiinist vanamutt õppis parkimise ära, saate teie ka sellega hakkama!

Magdalena Kaasik

Kui parkimiskultuur ei parane, tuleb hakata vist selliseid silte autodele paigutama.

Foto: MAGDALENA KAASIK

Rõuges kogunes noortekonverents

MÕTTEKOHT > 31. jaanuaril toimus Rõuges noortekonverents „Valikute küsimus”. Konverentsil räägiti noori puudutavatest probleemidest, et noored teaksid, kuidas vältida näiteks koolipingete tekkimist, narkootikumide ja alkoholi küüsi langemist, liiklusõnnetustesse sattumist või soovimatut rasedust. Üritusel osales 110 noort ning selle aitas teoks teha Võrumaa Noorte Tugila.

Konverentsi alustuseks rääkis oma eluloo Immanuel Volkonski, kes on suurema osa elust olnud narkootikumisõltuvuses ja tegelenud kuritegevusega. Nüüdseks on ta olnud juba mitu aastat kaine. Volkonski soovis meile rääkida, kuidas ta kuritegelikule teele sattus ning kuidas sellest pääses. Tema jaoks said otsustavaks valikud, mis said tehtud juba noores eas. Aktiivse isiksuse, tähelepanuvajaduse ning halbade kavatsustega sõprade kooslus viis Immanuel Volkonski otsusteni, kus ta enam ei valinud seda, mis on hea ja õige, vaid mis tõi talle tähelepanu ja võimu. Tema elu oli šokeeriv ja uskumatu. Volkonski andis mõista, et ka lihtne proovimine on narkootiliste ainete puhul ohtlik.

Järgmisena saime töötubades mõelda, rääkida ja kuulata, kuidas probleeme ennetada: koolipingete ning vaimsed haigused, kuidas suhtes turvaliselt koos olla, ohutu liiklemine nutiajastul ning legaalsed ja illegaalsed mõnuained. Iga

Konverentsi alustuseks rääkis oma eluloo Immanuel Volkonski.

Foto: ERAKOGU

turvaliselt intiimsuhtes olla ning mis on selle aluseks. Mõnuainete töötoas pidid noored sügavamalt mõtlema mõnuainete toimimisest ja tagajärgedest.

Päeva lõpetas teatri Must Kast monolavastus „5 grammi sisemist rahu”. Näidend rääkis noore poisi elust, kes oli mõnuainetest sõltuvuses. Valju muusika ja valgussõu abil näidati noortele, mis tunne on olla narkootikumide mõju all, milline on nende järelmõju ja hirmutavamad hetked. Jahmatus see, kui sarnane oli näidendi lugu hommikul esinenud Immanuel Volkonski loole. Näidend ja sellele järgnenud vestlus näitlejatega kinnistas veelgi, kui oluline on juba noorena sügavalt mõelda tehtavatele valikutele, valida teekond, mis ei kahjusta enda ega teiste tervist, heaolu ja suhteid. Õnneks on üha enam algatusi ja võimalusi, mis suunavad tähelepanu terviselikele valikutele, aktiivsele positiivsust täis eluviisile. Haara ainult võimalustest kinni ja leia oma elu päikeselisem pool!

Konverents viidi ellu Võrumaa noorsootöötajate koostöös Noorte Tugila programmi ühe tegevusena, mida rahastatakse haridus- ja teadusministri kinnitatud ja ESFi kaasrahastatud programmi „Tõrjutusriskis noorte kaasamine ja noorte tööhoivevalmiduse parandamine” alusel.

Joanna Kurvits
Rõuge noortevolikogu liige

Võrumaa 30 puudust kannatavat peret saavad 80eurose tervisetoodete paki

HEATEGU > Sihtasutuse Dharma ja BENU apteekide heategevusliku algatusega „Tee head” soetati Eesti puudust kannatavate perede lastele kokku esmavajalikke tervisetooteid kokku ligikaudu 24 000 euro ulatuses. Sihtasutuse juhatase esimehe Jüri Tamme sõnul toimetatakse Võru maakonnas peredele kokku 30 sellist ligi 80eurost kingipakki.

„Väga paljud Eestimaa perekonnad on kahjuks sellises majanduslikus olukorras, kus neil puudub võimalus soetada kõige elementaarsemaidki tervisetooteid ja -vahendeid,” lausub Dharma juhatase liige Jüri Tamm. „Nende perede aitamiseks kutsusime detsembris ja jaanuaris kõiki Eesti inimesi üles soetama apteekidest „Tee head” märgisega tervisetooteid, neid osteti kokku üle 3100.”

Pikaajase tippsportlase ja olümpiamealisti Jüri Tamme sõnul pannakse just lapsepõlves alus tulevasele terviselikule elule ning seda olulisem on igati hoolitseda kasvuaasta laste tervise eest.

„Suur rõõm on tõdeda, et Eesti inimesed võtsid üleskutsesest väga aktiivselt osa ning „Tee head” raames soetati apteekides lastele vajalikke tervisetooteid kokku enam kui 24 000 euro eest,” lausub Jüri Tamm. „Tore, et leidub sedavõrd palju apteegikülastajaid, kes hoolivad ja kelle toel

Jüri Tamm ja Kaidi Kelt.

Foto: ERAKOGU

saame olla toeks 300 lapsele. Suur aitäh!”

„Apteegikülastajate ning heade kolleegide ja partnerite abiga koostasime mitmesajale perele kingipakid, kus on mitmeid vitamiine, raviteesid ja teisi preparaate hingamisteede haiguste ennetamiseks ja raviks, hambapastad ja -harjad, plaastrid – kokku keskmiselt ligi 80 euro ulatuses,” märkis BENU apteekide jaemüügijuht Kaidi Kelt.

Järgmise kahe nädala jooksul toimetavad heategevusfondi Dharma maakondlikud tugiisikud Võru maakonnas kingipakid kokku 30 perele.

VT

OST

SUPREMO
ostame
• **METSA- ja PÕLLUMAAD**
(ka raiutud)
• **RAIEÕIGUST**
Küsi pakkumist tel 517 6260
supremo.kaimar@mail.ee

OÜ ETEST PR ostab **metša- ja põllumaade**. Tel 504 5215, 514 5215, info@est-land.ee.

Ostame **metšakinnistuid** (ka raiutud), **põllumaade** ja **raieõigust**. **Metša- ja põllukinnistute ost** ka koos hoonetega, hüpoteegiga, looduskaitsealadega ja kaasomandiga. Küsi pakkumist! Tel 523 4445.

Ostame **metšakinnistuid** ja **raieõigust, okaspuupalki** kuni 69 €/tm. Tel 525 8067.

OÜ MS FOREST GROUP ostab turu parimate hindadega **metšakinnistuid, põllumaade, raieõigust**. www.metsaost.org, tel 5303 0951.

MÜÜK

Müüa soodsa hinnaga **sealiha**. Vajaduse korral tükeldamine. Info tel 5354 3002 või 505 9151.

Müüa **suitsuvorsti** ja **maasinki** (väikehulgi, kohaletoomisega). Info tel 5196 2628 või 5351 7414.

Põhurullid. Tel 5666 4217.

Müüa **palkmaja** äraedamiseks. Tel 5666 4217.

3m **randaal** Ares. Tel 5666 4217.

15. veebruaril kella 10–16 kudemite soodsmüük OÜ Võru Rõivas ruumides Pikk 15, Võru.

KINNISVARA

Müüa **garaaž** Roosi t. Tel 507 8482.

KORTER

Müüa **3toaline** keskküttega korter Tartu t (4. korrus). Tel 5915 4243.

Ostame **2toalise** renoveeritud korteri Võrus. Tel 529 2525.

PUIT

Müüa 3meetriseid **küttepuid** kohaletoomisega. Tel 503 7570.

Müüa lõhutud **küttepuid** (kogus alates 2 rm). Tel 510 2806.

Müüa kuivad pakitud **kütteklotid, kamina- ja pliidi**puud. Vedu tasuta. Tel 505 6107.

Müüa kuivi **küttepuid, kütteklotse, kaminapuid**. Tel 5364 5253.

Müüa **saematerjali, voodri-, põranda- ja terrassilaudu**. Vedu tasuta! Tel 525 8911.

Müüa kuivi pakitud **kütteklotse ja kaminapuid, pelleteid ning puidu- ja turbabriketti** alusel. Vedu tasuta. Tel 433 3130, 523 8503.

Müüa kuivi ja tooreid **küttepuid, klotse, pliidi**puud ja **kaminapuid**. Vedu tasuta. Tel 5620 8897.

Müüa kuivi 30cm **lepa- ja kase-kaminapuid** võrgus. Tel 506 3186.

Müüa **küttepuid**. Tel 5364 8227.

Müüa **küttepuid**. Tel 5331 2442.

Müüa lõhutud lehtpuu **küttepuid**. Tel 5666 4217.

Müüa **küttepuid** koos kohaleveoga. Tel 5690 3973.

OSTAME:
Metsa- ja põllumaade
Raieõigust

PAKUME:
Raie- ja väljaveo-
teenust

OÜ Forest Stock,
Jüri 24, Võru 65608.
Tel 503 7570;
info@foreststock.ee

Müüa 40l võrkkotis kuivi **kase-kütteklotse** ning **kaminapuid**. Kohalevedu. Tel 5695 6222.

Müüa 3meetriseid **küttepuid** koos kohaletoomisega. Tel 501 6151.

Müüa **küttepuid**, vedu alates 2 rm. Tel 508 6373.

Müüa 3meetrisi **küttepuid** koos veoga. Tel 517 6260.

Müüa tooreid **küttepuid** koos kohaleveoga. Tel 5662 6776, 5342 1380.

Voodri-, põranda- ja saunalaad, piirdeliistud, saematerjal, küttepuid. Tel 517 5605.

Ostame **kase- ja männipalki** 3,0 + 10 cm, läbimõõduga alates 20st kuni tüvimõõduga 80ni. Info tel 517 5605.

AS AKO ostab Tsoorus **haavapalki** (3,1m) ja sortitud **okaspuupalki** (3,1m ja 3,7m). Tel 504 3598.

Ostame **palki ja 3m küttepuid**. Vedu minult. Metsamaterjali vedu metsaveoautoga. Tel 5620 8897.

TÖÖ

Võtame tööle asjaliku **CE-kat AUTOJUHI**. Info tel 509 4720; mail@graafen.ee.

Pakume tööd **Harvesteri operaatorile** Lõuna-Eesti piirkonnas. Masina mark Ponsse Ergo. Info tel 503 7570, info@foreststock.ee.

AS Lapi MT vajab seoses töömahu kasvuga **keevitajaid**. Info tel 516 4519, 786 8644, 786 8640.

Ettevõtte Sõmerpalu vallas otsib **robotlauda töötajat**. Sõidukompensatsioon kuni 50 km kaugusele. Töö on kerge ja huvitav, graafiku alusel (3 tööl, 3 vaba). Kuutasu kätte alates 750 eurost. Tel 5193 4931.

Vahetustega töö **ehitusmehele** Norras. Info tel 5458 7876.

TEENUS

Elektrik. Tel 505 9951.

Ehitus-, remonditööd. Tel 515 0878.

Vannitubade ehitus, remont. Valmislahendused. Tel 5550 0192.

Taksoteenus Antsla piirkonnas. Kokkuleppehind. Tel 5392 9369.

Remondi-, siseviimistlus- ja maalritööd. Tel 5191 3554.

Raamatupidamisteenused. www.raidhaus.ee, ave@raidhaus.ee, tel 513 8603.

Raamatupidamisteenus. Tel 523 6454.

Pakume erinevaid **iluteenuseid** Melysa Ilutoas (Kooli tn 6). Tule tutvuma – hinnad soodsad! Tel 5770 3118, 5912 5157.

Parim **HIND**, telli mind! **Fekaalivedu. Välikäimla rent**. Tel 525 6254. www.tommirent.ee.

Ohtlike puude raie, puude hoolitus, okste hakkimine, käändude freesimine. Tel 5664 1413.

Ohtlike puude raie. Tel 5810 8597.

Soodne fekaalivedu ja välikäimlate rent. Tel 5382 8791.

Kolimisteenus. Tel 5382 8791.

Soodsad hinnad Venemaa viisateenustele. OÜ Vaatevinkel, tel 662 1978, 508 6861, www.vaatevinkel.ee.

Üldehitus, lammutus, maalritööd. Lõuna-Eestis. Tel 5301 4154.

Halumasina rent. Tel 5662 6776, 5342 1380.

Korstnapühkimistööd. Tel 5693 9798.

Väikesemahulised **ehitus-, remondi- ja abitööd** teie kodus, kontoris ja aias. Tel 5622 3823. KODUEXPRESS.

Korteriremont. Plaatinimine. Kuu-lutus ei aegu. Tel 5374 7220.

Teemantpuurimine. Tel 5668 9845, www.teemantpuur.eu.

HAUAKIVID KUNI-30% VÕRU Kreutzwaldi 119 **POLEERITUD SERVADega MATUSEPLAAT 40x25x3cm KOOS NIMEGA 60 EUR** tel: 78 21037 56646270 **www.hauakivi.ee**

KAARDID ENNUSTAVAD 24 h. Tel 900 1727, www.ennustus.ee.

SÕIDUKID

Autode kokkuost. Tel 553 3060.

Ostame kasutult **seisma jäänud autosid**. Võib pakkuda ka moto-tehnikat. Tel 5681 5775.

Müüa **Ford Focus** 1,6 bens (2002. a, konks, 2 võtit, Eestist ostetud, naelrehvid). Võru. Tel 5197 6392.

TEATED

Võrumaa Reumahaigete Ühingu korraldab Tartu V SPA külastuse. Väljasõit 20. veebruaril kell 9.30 muusikakooli juurest. Registreerimine ja info tel 525 2357, 5384 4655, voru.koda@mail.ee.

TERVIS

OÜ ÕIE HAMBARAVI
(Jüri 38, Võru)
Terved hambad on tervise tagatis.

Meie aitame teil hoida tervist!
REGISTREERIMINE VASTUVÕTULE tel 558 8257.
Meie eesmärk:
kvaliteet ja usaldusvärsus!

KINOS KANNEL

„**November**”. *Fantaasia, draama, romantika. Alla 12aastastele mittesoovitav.*

L, 11. veebruaril kell 17;
P, 12. veebruaril kell 16;
E, 13. veebruaril kell 21.45;
N, 16. veebruaril kell 18.

„**Baleriin**”. *Animatsioon. Perefilm.*
L, 11. veebruaril kell 15;
P, 12. veebruaril kell 14.

„**Resident Evil: Viimane peatükk**”. *3D. Action, ulmefilm, õudus. Alla 14aastastele keelatud.*
L, 11. veebruaril kell 21.15.

„**Ringid**”. *Õudus. Alla 12aastastele keelatud.*

P, 12. veebruaril kell 20.15;
E, 13. veebruaril kell 17.30.

„**Viiskümmend tumedamat varjundit**”. *Draama.*

Alla 14aastastele keelatud.
L, 11. veebruaril kell 19;
P, 12. veebruaril kell 18;
E, 13. veebruaril kell 19.30;
T, 14. veebruaril kell 22;
N, 16. veebruaril kell 20.

DETAILPLANEERING

Antsla vallavalitsus võttis 8. veebruari korraldusega nr 32 „Detailplaneeringu vastuvõtmine ja avalik väljapanek” vastu osalise Karjasoo-Puhkeala detailplaneeringu, mille eesmärgiks on Antsla linnas Posti tänava, Metsa tänava ja Karjasoo tänava vahelisele alale kahe erihooldemaja ehitamiseks eraldi krundi moodustamine. Planeeringuala hõlmab ligikaudu 4 ha, millest on planeeringu lahendusega seotud 1,88 ha. Detailplaneeringuga kavandatakse olulisi muudatusi võrreldes olemasoleva olukorraga. Olemasolev metsamaa on planeeritud muuta sotsiaalhoolekandeasutuse maaks, lahendatakse liikluskorralduse ja haljastuse küsimused. Detailplaneering on kooskõlas Antsla valla üldplaneeringuga. Antsla vallavalitsus korraldab „Osalise Karjasoo-Puhkeala detailplaneeringu” avaliku väljapaneku 27. veebruarist 13. märtsini tööpäeviti Antsla valla administratiivhoones aadressil Fr. R. Kreutzwaldi 1, Antsla linn ja valla veebilehel. Avaliku väljapaneku ajal saab detailplaneeringu kohta esitada kirjalikke ettepanekuid ja vastuväiteid Antsla vallavalitsuse aadressil Fr. R. Kreutzwaldi 1, Antsla linn või e-posti teel vald@antsla.ee. Detailplaneeringu avalik arutelu toimub 21. märtsil kell 10 Antsla vallavolikogu saalis. https://antsla.kovtp.ee/alगतatud-detailplaneeringud.

kuulutused@vorumaateataja.ee

 Teatame kurbusega kalli ema, ämma, vanaema ja vanavanaema MARIA EENSALU 2.08.1926–8.02.2017 surmast. Leinavad omaksed. Ärasaamine 12. veebruaril kell 11 Võru Tavandi leinasaalist Räpina mnt 11a Vastseliina kalmistule.	<i>Vaikselt kustus elutuli, põlema jääb küünlaleek.</i> Teatame sügava kurbusega, et meie hulgast on lahkunud kallis abikaasa, isa, vanaisa ja vanavanaisa UDO MÜRK 15.05.1938–9.02.2017 Leinavad omaksed. Ärasaamine 12. veebruaril kell 14 Võru Tavandi leinasaalist Räpina mnt 11a. Palume pargi mitte tuua.	<i>Tähtede taga koidab sul taevas, vaikne lootus sul täide seal läheb ...</i> Kurbusega teatame, et lahkus MARGUS TOOMSALU 8.02.1967–22.01.2017 Omaksed Ärasaamine 11. veebruaril kell 11 Võru kalmistul.	<i>Tuul kandis su hinge üle puude, su silmad said tähtedeks taevas - nüüd oös vastu need säravad meil.</i> Kallist poega, abikaasat, isa, vanaisa ja äia ARVO SÕÖTI 19.12.1949–10.02.2016 mälestavad 1. surma-aastapäeval omaksed.	<i>Süütame küünla, mälestades sind.</i> KALEV AGULA 12.02.1947–28.08.2013 70. sünniaastapäeval mälestavad lesk ja tütar perega.	Kallist LINDA KASAKUT 12.02.1917–12.11.2008 mälestab 100. sünniaastapäeval ja 9. surma-aastal tütar laste ja lastelaste peredega.
					Avaldame kaastunnet Tiiu perele armsa ema, vanaema ja ämma MARIA EENSALU 2.08.1926–9.02.2017 kaotuse puhul. Kolleegeid Võrust
<i>Mälestused möödunud ajast jäävad hingekeeli puudutama ...</i> Mälestame kallist sugulast MARIA EENSALU Südamlik kaastunne Reedale, Aldurile ja Tiile peredega. Ruth perega ja Mäe-Mallika pere	MARIA EENSALU 2.08.1926–8.02.2017 Südamlik kaastunne lastele peredega kalli ema ja vanaema kaotuse puhul. Eha, Aare	Avaldame kastunnet Tiile perega kalli ema MARIA EENSALU kaotuse puhul. Margus perega	Südamlik kaastunne Reedale, Aldurile, Tiile peredega kalli ema MARIA EENSALU kaotuse puhul. Aili, Esta, Merle, Pille peredega ja Ilse	Südamlik kaastunne Reet Grafile kalli ema MARIA EENSALU kaotuse puhul. Võru Tarbijate Ühistu	
<i>Puhka rahus ...</i> Mälestame südamlikku sõbrannat MARIA EENSALUT Sügav kaastunne lastele ja lastelaste peredele. Valve, Krista, Laine	<i>Mõni hetk on elus valusam kui teine, mõni hetk on kohe väga, väga valus. (J. Tättle)</i> Südamlik kaastunne lastele ja lastelastele peredega MARIA EENSALU surma puhul. Õde Linda laste ja lastelaste peredega	 Lahkus meie kallis külaelanik MARIA EENSALU Südamlik kaastunne poeg Aldurile ja sugulastele ema, vanaema kaotuse puhul. Mälestavad külaelanikud.	Südamlik kaastunne Lindale õde MARIA EENSALU surma puhul. Sõbrannad		
Südamlik kaastunne Reet Grafile kalli ema MARIA EENSALU kaotuse puhul. Töökaaslased Vastseliina Konsumist	Südamlik kaastunne Tiile perega kalli ema, vanaema ja ämma MARIA EENSALU kaotuse puhul. Ülo ja Piret	<i>Elulõng sul katkes äkki, liialt ruttu kustus päev ...</i> Südamlik kaastunne Leanale, Andriale ja Grettelile peredega kalli ema, ämma, vanaema EHA HAAGI kaotuse puhul. Milvi, Karin peredega ja Janek	Mälestame EHA HAAKI Südamlik kaastunne omastele. Perekond Kuik	EHA HAAK Avaldame siirast kaastunnet Margele perega kalli ema, ämma ja vanaema kaotuse puhul. Perekonnad Liiv ja Hollas	
<i>Olgu vaikne tuulekohin unelauluks sinule ...</i> Mälestame meie armsat tädri HELGI HAUGAST 30.12.1929–7.02.2017 Südamlik kaastunne tütar Üllele ja lähedastele kalli ema kaotuse puhul. Ene ja Anu peredega	Südamlik kaastunne Üllele, Siimule ja Svenile perega kalli HELGI HAUGASE surma puhul. Malle, Mare, Rein	Mälestame HELGI HINNI Siiras kaastunne omastele. Endise Võru kaubabaasi töötajad	Südamlik kaastunne Elinile kalli isa AAREND KABUNI kaotuse puhul. Anne, Anneli, Elve, Kaia, Maili, Liane	<i>Iga lahkumine on valus, iga teeleasaamine kurb.</i> Sügav kaastunne Elsale ja lastele peredega kalli abikaasa ja isa AAREND KABUNI kaotuse puhul. Mälestavad Ilse ja Aivar perega.	
Sügav kaastunne Svenile, Elinile ja Elsale AAREND KABUNI surma puhul. Alar perega	<i>Kõikjal jälgi su töödest ja tegudest, mida loonud sa aastate reas. Elad edasi meeltes ja mõtetes, oled igavesti meie südames.</i> Leiname kallist AAREND KABUNIT Südamlik kaastunne Elsale, Elinale ja Svenile peredega. Ludmilla, Mait ja Igor peredega	Südamlik kaastunne Elsale ja lastele peredega AAREND KABUNI kaotuse puhul. Silva ja Rein	Südamlik kaastunne Elsale kalli abikaasa AAREND KABUNI surma puhul. Endised töökaaslased Taimi, Luule ja Mariika	Südamlik kaastunne omastele kalli AAREND KABUNI kaotuse puhul. Mälestavad Eda lastega ja Andres perega.	
Mälestame AAREND KABUNIT Siiras kaastunne abikaasale ja lastele peredega. Pärja ja Maaja perega	Langetame pea AAREND KABUNI mälestuseks. Südamlik kaastunne Elsale, Elinile ja Svenile peredega. Helve ja Jenny peredega	Mälestame kauaaegset majaelanikku ja esimest KÜ juhatuse esimeest EVOLD KALLEID Südamlik kaastunne abikaasale ja lastele peredega. KÜ Kreutzwaldi 26 majaelanikud	Südamlik kaastunne Hertale, Küllikesele ja Tõnule peredega EVOLD KALLEI kaotuse puhul. Kose naabrid Kaja ja Kaarel	<i>Tuul puude ladvus tasa kiigub, me vaikes leinas langetame pea ...</i> Südamlik kaastunne lähedastele SILVI KIVISTE surma puhul. Mälestab Renna perega.	
Südamlik kaastunne Janeki ja Kalmeri peredele ema, vanaema ja ämma SILVI KIVISTE kaotuse puhul. Sõber Ever perega	<i>Mälestuste kauneid hetki meile sinust hinge jäi.</i> Kallist tädri SILVI KIVISTET mälestab Aivo perega. Sügav kaastunne Kalmeri ja Janeki peredele.	<i>Kodupaik sind nutab taga, kodukased halavad. Tuul sind hüüab, otsib taga, valu minu südames.</i> Kallist õde SILVI KIVISTET mälestab Helve. Sügav kaastunne Janeki ja Kalmeri peredele.			
Mälestame endist aianaabrit VIRVE KRUUDAT Siiras kaastunne omastele. Perekond Kuik	Südamlik kaastunne Hiljale ja Ailile peredega kalli venna ENNO KUSTALA kaotuse puhul. Margus perega, Varje ja Kaarel	<i>Mõni hetk on kohe väga, väga valus ...</i> Südamlik kaastunne Maimule ning Lily ja Eve peredele kalli abikaasa, isa, vanaisa, vanavanaisa, äia UDO MÜRGI surma puhul. Sügavas leinas õde Aita ja õepoeg Urmas peredega.	<i>Rahu ja vaikus on sinuga, mälestused jäävad meiega.</i> Kallist klassiõde LEILI RAIGLAT (snd Hõra) mälestavad 1951. aasta Võru keskkooli lõpetanud klassi- kaaslased 11.a klassist. Siiras kaastunne omastele.		

**VÕRU MATUSETALITUS
& KREMATOORIUM**

Lõuna-Eesti haigla leinasaal
Meegomäe küla, Võru vald

**LAHKUNU ÖÖPÄEVARINGNE
TRANSPORT
7858350 (24H)**

Kirstud alates 120€
Külmkamber
Lahkunu riietamine
Matuseautod
Matusekõnelejad,
Muusikud, Lilleseaded
Tuhastamisteenus al. 195€

Tel.53586553, 7858350 (24h)
www.vorumatusetalitus.ee

**VÕRU MATUSETALITUS
& KREMATOORIUM**

Lõuna-Eesti haigla leinasaal
Meegomäe küla, Võru vald

**LAHKUNU ÖÖPÄEVARINGNE
TRANSPORT
7858350 (24H)**

Kirstud alates 120€
Külmkamber
Lahkunu riietamine
Matuseautod
Matusekõnelejad,
Muusikud, Lilleseaded
Tuhastamisteenus al. 195€

Tel.53586553, 7858350 (24h)
www.vorumatusetalitus.ee

Palju õnne!

**Lily Parvel
ja Tõnis Ilvesel**
sündis 28. jaanuaril
2017 poeg.

**Reti Laasil
ja Ander Kuusel**
sündis 4. veebruaril
2017 tütar.

**Liisi Neolal
ja Kalle Metsal**
sündis 4. veebruaril
2017 poeg.

Elus olnud tormi-äikest
ja ka kirkalt paistvat päikest.
Aastad ärgu muserdagu,
andku õnne parasjagu.

**AKTE-MOONIKA
LAAP
94**

Palju õnne soovivad
Ilga, Kalmer, Aare
ja Juta perega.

**SIIN VÕIKS
OLLA SINU
REKLAAM!**

tel +372 782 4616
reklaam@vorumaateataja.ee

Ott Lepland Bänd
Erikülalised Tiit Kalluste
ja Andres Puusepp
Akustiline kontsert
Maailm mu ees

14.02.2017
Võru kultuurimaja Kannel
Algus kell 19.00

15.02.2017
Valga Kultuurikeskus
Algus kell 19.00

Piletid:
311
PILETI LEVI

Vöömähe TENA Flex – tänapäevane lahendus uriinipidamatuse korral

Pehme vööosa teeb
mähkme paigaldamise
lihtsaks ja kindlaks.

75%
TENA mähkmete
kasutajatest Skandinaavias
on valinud TENA Flex
vöömähkme.*

Elastsed värvlikummid
selja- ja kõhuosal.

Kuiva tunde tagab
kiiresti imav pealispind.
Vedelik lukustub
kindlalt mähkmesse.

Lõhna neutraliseerija
pidurdab ebameeldiva
lõhna tekkimist ja levikut.

Elastsed barjäärid
tagavad lekkekindluse.

Takjakinnitused
on korduvalt
suletavad.

Vedelikuindikaator
värvub mähkme
täitumisel tumesiniseks.

TENA Flex sobib nii aktiivselt liikuvale inimesele
kui ka voodihaigele keskmise ja raske pidamatuse
hoolduseks. Tänu vööle on mähkme paigaldamine
lihtne ja ergonomiline nii hooldajale kui ka kand-
jale iseseisvalt.

* TENA Skandinaaviamaade müügistatistika.

Tellige tasuta näidis www.TENA.ee

Riiklik toetussüsteem

Riik hüvitab osaliselt abivahendikaardi alusel puuetega inimestele, vanaduspensionäridele ja lastele alates 3. eluaastast kuni 60 pidamatustoodet kuus.

Soodustingimustel abivahendi ostmiseks on vajalik:

1. Arstitõend, mille väljastab pere- või eriarst. Arstitõend kehtib 2 aastat.
2. Puude otsus (vanaduspensioniealistel pole vajalik).
3. Isikliku abivahendi kaart (arstitõendi alusel väljastab kohaliku omavalitsuse või maakonna sotsiaalhoolekande osakond).
4. Isikut tõendav dokument.

Lisateave sotsiaalministeeriumi kodulehel www.sm.ee.

Hooldusvahendeid saab riikliku hüvitisega osta abivahendifirmadest (Inkotuba, ITAK jt) ja BENU apteekidest.

SÕBRAHINNAD

kuni 14.02.2017

KAUBAMAJA

Jüri 83, Võru